

Богдана Н. Кољевић Грифит¹
Институт за политичке студије
Београд (Србија)

141.7 Фуко М.
327.2:141.78(100)"20"
608.1:141.7
Оригинални научни рад
Примљен 20/10/2022
Измењен 11/12/2022
Прихваћен 24/12/2022
doi: [10.5937/socpreg56-40750](https://doi.org/10.5937/socpreg56-40750)

БИОПОЛИТИКА XXI ВЕКА И ПОЛИТИЧКИ РЕАЛИЗАМ

Сажетак: У чланку се разматра концепција биополитике као неолиберализма, тј. рефлектују се основе ове Фукоове теорије и њен структурално постполитички карактер. Примарни циљ је разумевање како се управо овај „режим истине” испоставља као темељ за *Realpolitik* XXI века из којег су произашле западне технике управљања. Биополитика се релевантно појављује као процес фрагментације и дисолуције политичког суверенитета и субјективитета, и као таква реализује се кроз различите постмодерне и неолибералне форме. Кроз политизацију живота, теорије и праксе биополитике супротстављају се значајном делу филозофско-правне традиције. У другом делу рада – уз преглед савремених феномена биополитике – артикулише се Фукоово становиште политичког реализма као потенцијални одговор на политичко-филозофске изазове светских размера.

Кључне речи: биополитика, неолиберализам, субјективитет, суверенитет, политички реализам

БИОПОЛИТИКА КАО НЕОЛИБЕРАЛИЗАМ И НАСТАНАК ПОСТПОЛИТИКЕ

Пре свега, неопходно је имати у виду како се XXI век у различитим структурално политичко-филозофским – али не мање и спољнополитичким, социолошким и културолошким аспектима – испоставио као својеврсно живо сведочанство валидности Фукоовог (Foucault) разумевања *биополиитике као неолиберализма* и, консеквентно томе, настанка *постполиитике* и *постдемократије*. Или, још прецизније, упркос чињеници да су после Фукоове теорије биополитике – која је истовремено била и хронолошки прва² – настали бројни и разноврсни дискурси биополитике, сви

¹ bogdana.koljevic@ips.ac.rs

² Биополитика као филозофски појам најпре је конципирана у *Рођењу биополиитике* (*Naissance de la biopolitique*). Према Фукоу, биополитика као парадигма успостављена је пак још и пре, тј. у његовим делима као што су *Треба драниити друштво* (*Il faut défendre la société*), *Нагзираити и*

редом појавили су се или као парцијални и стога недовољни за системску анализу или су неретко и сами представљали специфичан израз неолибералног поретка.³ *Ergo*, управо артикулација биополитике као неолиберализма појавила се као примерен интерпретативни образац не само за савремену политичку филозофију, већ заправо последично и за целокупну парадигму западног света у пракси чији је крајњи исход специфични облик *Realpolitik* XXI века.

У том светлу, најпре треба имати у виду како се за Фукоа биополитика испоставља као „пракса истине” или „режим истине” који се перманентно креира и манифестује кроз дивергентне феномене иако је у његовом средишту концепт тржишта и неолибералне економије, из чега даље произилазе и развијају се *технике ујрављања њиј. ујрављашиџво (gouvernementalité)*, а затим и све реперкусије које биополитика има на политику, право, а на крају – и на *живоџи и смрџи у целоџиџи*. Следеће, изузетно је релевантан Фукоов увид како се биополитика – иако започиње као биомоћ, тј. моћ која се реализује над појединцима и посебно моћ над људским *џелом* – прераста и трансформише у биополитику као *ујрављање целокујним њоулацијама*. Штавише, појмовна мрежа *биомоћ-биоџолиџика-ујрављашиџво* појављује се као основа за Фукоову артикулацију како се управо биополитика испоставља као *sine qua non* за *џосџолиџику* и антиполитику, што се последично изражава у највећем броју различитих теорија и пракси XXI века. Или, још прецизније, крај XX једнако као и прве деценије XXI века изнедрили су, пре свега, низ *неолибералних и џосџоџерних дискурса и џолиџика*, превасходно на Западу, чија је срж, с једне стране, реализација моћи над *џелом*, а затим *контрџола и реулација народа и целокујних њоулација*. У том светлу, чињеница како Фукоова политичка филозофија започиње управо као критика биополитике, тј. као критика различитих техника ујрављања и реализације моћи,⁴ испоставља се као дистинктивно значајна за разумевање савременог контекста релације *знање-моћ*.

Овде пак треба истаћи да Фуко – упркос доминацији *џолиџичке моћи* – не одбацује пројект Модерне *in toto*, тј. инсистирајући како је критика увек критика појединачних дискурса и пракси, релевантно оставља отворен хоризонт за потенцијале *рационалној дискурса*.⁵ Штавише, целокупан Фукоов генеалошки пројекат заправо

кажњаваџи (Surveiller et punir), *Иџиџорија сексуалносџи (L'Histoire de la sexualité)*, и *Безбедносџи, џериџиџорија, сџиановниџиџво (Sécurité, territoire, population)*.

³ У најкраћем, зато широки спектар интерпретација биополитике – у распону од Агамбена (Agamben), преко Харта (Hardt) и Негрија (Negri), до Еспозита (Esposito) и Лазарата (Lazzarato) – заправо више и није посебно релевантан за анализу биополитике у XXI веку (Koljević, 2010; Koljević, 2015). Изузетак у овом смислу, ипак, представљају анализе попут теорије Хелер (Heller), чије дело *Биоџолиџика: џолиџика џела, расе и џриџоге (Biopolitics: The Politics of Body, Race and Nature)* свакако проналази упечатљиво место у разматрањима савремених феномена биополитике – и то управо *биоџолиџичке као неолиберализма*.

⁴ У стриктном смислу, Фукоова политичка филозофија понајвише је развијена у делима *Рођење биоџолиџичке и Безбедносџи, џериџиџорија, сџиановниџиџво*, иако је рефлектовање релације *знање – моћ* присутно у практично свим његовим делима, што релевантно повезује *археџоџију знања и џенеџоџију знања* (Koljević 2010, Koljević 2015).

⁵ У том светлу, нпр. Хабермасова (Habermas) критика како је Фукоов приступ заправо *нихилистички*, тј. без опције рационалног исхода због свеприсутности моћи, нема реално упориште

се и сам битно појављује као *незавршени пројект Модерне* тј. као њен иманентни одговор на саму себе и стога као могућност једне сасвим другачије могућности која афирмише идеју *лејтимијетта*. У том светлу, већини стандардизованих интерпретација Фукоа неретко измиче суштински елемент, тј. како генеалогичка моћи пре и изнад свега реферира на *транзицију од суверенијетта према биополицији као новом дискурсу Запада*.

Штавише, управо ово је елемент који транспарентно демонстрира шта заправо недостаје у постфукоовским анализама биополитике, тј. њихово „празно место” које је истовремено и заједнички именитељ савремених теорија биополитике и неолиберализма: рефлектовање биополитике као *сиратешке релације која се појављује као процес фраментације и дисолуције полицијског суверенијетта*. Или, још прецизније, управо на основу релације знање – моћ Фуко апострофира посебан облик знања/моћи, тј. инструментализацију ума која успоставља јединствени „режим истине” неолиберализма, а тиче се деструкције суверенитета *per definitionem*. Још релевантније, с обзиром да се, *ergo*, деструкција суверенитета појављује као исход и стога као (не) скривена *истина неолиберализма*, чињеница како деконструкција суверенистичког обрасца заузима средишње место у већини постмодерних интерпретација, као и савремених либералистичких политичких теорија, испоставља се као *радикализација биополиције у новим облицима*.

Тако се фукоовска теорија „микрофизике моћи”, тј. „капиларне моћи” – у којој се истиче како „услов могућности моћи не лежи [...] у суверенитету” јер је „моћ име за сложу сиратешку ситуацију у одређеном друштву” (Foucault, 1990, стр. 106) – појављује не само као инструктивна за разматрања XXI века, већ као дискурс *in medias res* појма и пракси биополитике као неолиберализма. Следствено томе, Фукоов ирреверзибилни допринос политичкој филозофији не лежи напросто у артикулацији како објект моћи могу бити и појединац и класа, и народ и популације – и све то у исто време – већ релевантно пре у увиду како трансформација западних теорија и политичких пракси реферира на *појаву нове облике моћи које описује појам управљаштва* и чија експанзија сеже преко целокупног друштвеног поља. На тај начин, биополитика се појављује као моћ *с оне сиратешке полицијске* јер се, наиме, кроз свеобухватни процес управљаштва *полицијује животи појединаца и популација* – а политизација живота *per definitionem* искључује *полицијски субјективитет*, тј. манифестује се као основа постполитике. У новој економији управљања која се реализује као микрофизика моћи, контрола и регулација појављују се као *политички захтеви*, тј. перманентно креирани дискурси и праксе и, штавише, битно укључују *контролу времена, догађаја, појединачности, континуитетта и дисконтинуитетта*, који *своја нису ауθενични већ произведени*.⁶

у Фукоовом делу (Habermas, 1994, стр. 994). Штавише, упечатљив пример у којој мери је неутемељена Хабермасова интерпретација је да, реферирајући на Делеза (Deleuze), Фуко пише како је „крајње необично како је неко попут њега схватио Ничеа озбиљно, што је он зближа учинио” (Foucault, 1994, стр.122).

⁶ Драјфус (Dreyfus) и Рабинов (Rabinow) с правом истичу како се у новим облицима моћи време појављује на нов начин, јер контрола мора бити перманентна и тотална. Истовремено пак Драјфус и Рабинов артикулишу како „Фуко не напада ум већ показује функционисање

Посебно је неопходно скренути пажњу на чињеницу како Фуко инсистира да нови облици управљања „колонизују џравне џроцедуре и унишћивају џравни сисћем суверенићетта” (Foucault, 2003, стр. 55), тј. како је биополитика као неолиберализам реализована управо као *моћ која унишћива џравни сисћем*, што је најупечатљивије у џолиџици силе („релацијама силе” и „релацијама рата”). У том светлу, Фукоова интерпретација инверзије Клаузевицеве формуле, тј. политике као рата који се наставља другим средствима, реферира на трансформацију у пољу управљања у којој *раћ џосћаје шифра за мир*. Штавише, можемо рећи да уколико је рат шифра за мир, тј. уколико је перманентни рат репрезентативни пример новог облика управљаштва, онда се структурална разлика између теорије доминације, с једне, и теорије суверенитета, с друге стране, манифестује као основ разумевања биополитике као неолиберализма. Исто тако, структурална ситуација у којој рат постаје шифра за мир брише и теоријске и политичке разлике измеђе „рата” и „мира” и њихове границе, де(кон)струишући на тај начин и политички субјективитет као услов могућности суверенитета.

Фуко изричито апострофира како је „овакав дискурс Запада можда први историјско-филозофски дискурс који се *суџроћисћивља филозофско-џравном дискурсу*. То је дискурс у којем је истина алат за одређену победу... то је јак *мићски дискурс*. У основним елементима, овај дискурс је стран великој традицији филозофско-правног дискурса. Филозофима и правницима он је *неодичан и сћран* (Foucault, 2003, стр. 75). Ово су разлози због којих се биополитика као неолиберализам испоставља тек као једна потенцијалност из традиције Модерне тј. управо као она потенцијалност која се реализује у савременим политичким и друштвеним праксама и која, као таква, растаче и филозофски и правни дискурс јер се појављује као *де(кон)сћрукција субјекћивитћетта и суверенићетта*. Или, још прецизније, чињеница како су филозофска рационалност баш као и рационалност права по себи увек већ супротстављени сваком облику инструментализације истине, тј. инструментализације знања кроз политику силе манифестује њихов интринсични субверзивни потенцијал спрам биополитике и у исти мах реферира на *неоћходносћ новоћ филозофско-џравноћ дискурзивноћ обрасца у XXI веку*.

У Фукоовој генеалогској анализи апострофира се како биополитика као нови облик управљаштва релевантно почива на бинарној структури мишљења, тј. на *сисћему бинарних оћозиција* који је принципијелно супростављен филозофским критичким рефлексијама које су, увек већ, структурално с друге стране манихејских подела и апсолутизација. Штавише, Фуко истиче како је – управо као бинаран – *нови дискурс Запада сћрукћурално џовезан са раћом*, тј. како овај дискурс дели друштво у *бинарном раћу као раћу раса*. Тако се расни рат појављује као историјско-политичка ствар, тј. као „режим истине” који је драматично против филозофских и правних дискурса – а реализује се или као *заћагноценћрични дискурс* или кроз различите форме *евроценћризма* (Foucault, 2003, стр. 79–81). Паралелно, Фуко артикулише појам *антићисторије* како би скренуо пажњу на чињеницу да је управо *дискурс раћа*

историјског модела рационалности. Фуко је иманентно рационалан због чега се усредсређује на политичко произвођење истине у модерним режимима моћи” (Dreyfus & Rabinow, 1983, стр. 133).

и *постисторија* и *антиисторија*, и како су оба супротстављена стварној историјској борби, тј. *историјској истини*. Јер, наиме, постисторија и антиисторија реферирају на биолошку борбу за живот, разлике између раса, селекцију и опстанак јачег и афирмацију „најбоље расе” – што се управо испоставља као вероватно најупечатљивија парадигма савремене биополитике.⁷

Нови дискурс Запада се тако појављује и као *постбиолошки* и *постисторијски* јер инструментализује и *историју* и *биологију*, пошто је *прећходно већ инструментализовао истину* – а све у сврху реализације политике силе, која спроводи историјски ревизионизам и растаче филозофско-правне оквире како би афирмисала борбу за голи живот (*bare life*),⁸ тј. како би се биолошка „борба за животи” (*survival*) могла појавити у различитим облицима. У том светлу, истиче се како се већина савремених облика политике силе – почевши од *неонацизма* и *неофашизма* – истовремено појављује и као моћ контроле и као *моћ биолошке регулације*⁹ која дословно регулише процесе рађања, умирања и живота целих нација.

Паралелно, реч је и о тоталној контроли економских процеса, тј. крајњи циљ савремене политичке економије је регулација популација у практично свим аспектима – а посебно економског раста, миграција и здравља. Тако савремена биополитика не управља примарно грађанима као правним субјектима, већ се пре ради о управљаштву над грађанима као делу биомасе који се зове популација. Или, још прецизније, с обзиром да моћ која се остварује над популацијама релевантно укључује надзирање и регулацију биолошких процеса – рођења, смрти, болести, хране и животних услова у целини – „живот се појављује као изузетни елемент моћи” (Foucault, 2009, стр. 341-370). У овим процесима политизује се живот и деполитизује политика, тј. биополитика се на овај начин непосредно супротставља правном поретку јер је заснована на концепцији регулације живота као таквог. Фуко апострофира како ова трансформација разума – која се развила из политичке економије – приказује како управљаштво извире из утилитаризма. Јер, реч је о криптометафизичком обрту, тј. историјској појави утилитаризма као одређеног диспозитива знања/моћи који кореспондира са успостављањем тржишта као простора производње истине *par excellence*. На крају, Фуко артикулише како моћ почива на производњи истине, те да је „ово случај са свим друштвима”, али је „у *западним друштвима* релација између моћи, *права* и *истине* организована на *посебан начин*” (Foucault, 1994, стр. 46).

⁷ После Фукујамине чувене прокламације о „крају историје” – која је имала за сврху управо да апсолутизује „постисторијску” позицију – у појединим западним артикулацијама ипак је признато и препознато како се „*историја* *поново враћила*” (Badiou, 2012; Kagan, 2008), али је, у овим случајевима, реч о изузецима.

⁸ Без дилеме, појам „голог живота” (*bare life*) најдетаљније је образложен у Агамбеновом делу (Agamben, 1998), али без релевантног утврђивања релације коју он има у афирмацији *биолошке* *via* *неолиберализма* *сјрам* *теорија* и *пракси* *суверенитета*.

⁹ У *Рођењу биолошке* Фуко артикулише историју либерализма као историју биополитике, с крајњим циљем да се разумеју управо савремени облици биополитике као неолиберализма. За разлику од анализа из *Историје сексуалности*, *Историје лудила* и *Надзирања и кажњавања* – у *Рођењу биолошке* Фуко представља технике управљања над целокупним популацијама, посебно истичући њихову регулацију.

НОВИ ПОЛИТИЧКИ СУБЈЕКТИВИТЕТ, ЗНАЊЕ И ДЕМОКРАТИЈА

Следеће, Фуко артикулише како је *расизам* дословно *револуционарни дискурс окренути наплавачке*, те како се питање савременог управљаштва више практично уопште не може раздвојити од питања *ројсџива и слободe per se*. А с обзиром да је за Фукоа *пџињање слободe* *прво пџињање политичке* (Koljević, 2016) – и имплицитна сврха целокупног генеалошког пројекта – релевантна последица овог увида је да се биополитици као неолиберализму може ефектно супротставити једино *револуционарности у сџрези са рационалношћу*, тј. борба за *политички субјективитет* и *суверенитет* која има своју *револуционарну али и правну димензију*, које се појављују као *комплементарне када се сџросџављају инструментализацији истине, политике и историје*. Почетак овог процеса је генеалошки – а за Фукоа свака генеалогичка је *генеалогичка садашњости* чији је задатак да утврди релације између „научног знања” и „знања људи”, тј. између *научног знања и локалних сењања* (Foucault, 2003, стр. 105). Штавише, управо релација између ова два момента појављује се као услов могућности за *ново промишљање субјективитета* и политике као размештених између општег и посебног, тј. као разумевања да је *политички субјективитет релевантно демократски и стога ствар народа где нема места за елинизам per se*. Исто тако, у питању је и повратна релација, тј. и само знање, које се пак утемељује, поред општости, и кроз локална сењања – и ова ова процеса иманентно су супротстављена биополитици као неолиберализму. Тако се генеалошка анализа испоставља као *постављање ума у политици, науци и историји, а посебно се апострофира конститутивност знања за политику*.

Ова конститутивност – као и успостављање рационалне политике *en generale* – за Фукоа произилази управо из „*револуционарног шока*” који историјски почиње са Русоом и утемељује појам суверенитета једнако као што успоставља легитимитет идеје државе. Јер, на име, за разлику од „утилитарног тока” који се не заснива на праву већ на државним праксама, тј. на употребљивости као одлучујућем елементу – и који Фуко артикулише пре свега као „*ствар бриџанског радикализма*” (Foucault, 2010, стр. 58–70) – „*револуционарни шок*” артикулише сасвим различиту *релацију филозофије, права и политике*, у којој се апострофира *оштра воља* која следи из друштвеног уговора. Или, још прецизније, док је у случају биополитичких техника управљаштва које извиру из утилитаризма реч о релевантним трансакцијским релацијама које деле сферу политике силе и интервенције од сфере појединца, слобода се у *револуционарном току* мишљења и пракси појављује као правна слобода а не напросто као привидна независност од структура моћи оних којима се управља. Штавише, управо реализација утилитаризма као биополитике временом је почела да намеће превласт појмова попут „*врше*” и „*побуна*”, тј. *неолиберални „режим истине” успоставио је примарност ових категорија у релацији срам правних категорија*.

Реафирмација правних категорија као и, паралелно, релације између права и слободe демонстрира како се, *ergo*, *политика моћи* може реализовати на сасвим другачији начин, тј. као *политички субјективитет*, те како се *филозофија моћи може појавити као филозофија слободe*. Следствено томе, чињеница како се моћ за Фукоа увек већ појављује као конститутивни елемент политике заправо отвара простор за

становиште *йолийичкој реализма*. Јер, наике, генеалошка анализа у себе инкорпорира хегеловску позицију саморефлексије и на пољу знања и на пољу политичког, тј. фукоовски *homo politicus* паралелно се успоставља и кроз *сйецифичну „борду за йризнање”* у којој се *осваја слобода*.

У исти мах, чак и Фукоова критика „рационализације”, тј. концептуализација специфичног ума који јој се супротставља, у релевантној мери кореспондира са Хегеловом релацијом између „разума” и „ума”. Јер, наике, Фукоов ум постављен је као поље стратегије генеалогике и истраживања, тј. сам се испоставља као логика стратегије коју перманентно ствара генеалогика. Штавише, овај елемент комплементаран је са чињеницом како знање – као структурални део моћи – извире из реалних друштвених борби, те како је управо ово процес настанка политичког субјективитета. У том светлу, осврћући се на западна друштва Фуко апострофира како је „данашњи задатак да одбијемо ко смо [...] морамо да замислимо и изградимо какви бисмо могли да будемо [...] како бисмо се ослободили и од индивидуализације и од тотализације савремених структура моћи [...] Морамо да промовишемо *нове облике субјективности*” (Foucault, 1983, стр. 216). Тако се нова политика артикулише спрам неолибералног и постмодерног индивидуализма једнако као и у опозицији према тотализацији биополитике, а Фуко истиче како је успостављање новог дискурса у исти мах и *йолийички и еийички и друштвени и филозофски задатак*, јер је улог управо *рођење филозофије, еийике и йолийике* кроз специфични дискурс политичког рационализма који би илустровао сасвим другачији однос према појединцу, држави и њеним институцијама. *Ова нова субјективност йаралелно се исйоставља и као нови дискурс моћи, тј. моћи слободе сйрам диоийолийике која следи из револуционарној йока мишљења и йракси, тје се йако суйройсйавља неолибералним сйруктуруама.*

Или, још прецизније, *йолийички субјективитет устјаје йройив концевције йолийике као йерманентној райа* и стога се, поред осталог, сучељава и са *криийоухуманиитарном реийориком која је честй облик савремене диоийолийике*, тј. деполитизације која, отварајући простор за „*хуманиитарно*”, *ефектйно уклања йолийичко*. Паралелно, политички субјективитет супротставља се и *йревластйи економизма*, јер је управо тренутак у којем економија постаје самодовољна тренутак успостављања превласти тржишта, што последично омогућава да се економија окрене против суверенитета. Штавише, реч је о опозицији основама неолиберализма који промовише друштво као простор тржишних релација и свеопшту економизацију, једнако као што, с друге стране, управља савременим биополитичким ратовима. Тако Фуко артикулише како су у циљу „управљања животом и опстанком вођени многи ратови и многи се још могу водити [...] Опстанак сада није правни опстанак суверенитета већ *биолошки ойсйанак одређене йојулације*” (Foucault, 2003, стр. 44).

На овај начин, Фукоов критички нормативизам појављује се као релевантна последица генеалогског пројекта, тј. из критике биополитике као неолиберализма следи потенцијал *йолийике ума и суверенитетја* која реафирмише етички и филозофски субјективитет у облику специфичног *још увек нереализованој модернизма у йолийици* (Fraser, 1994, стр. 193). У том светлу, треба имати у виду како се овде – за разлику од утилитарног тока који је вођен инструменталним разумом – поново успоставља битност концепције политичког друштва заснованог на *друштвеном*

уговору (Burchell et al., 1991, стр. 19) из чега се истовремено рестаурирају и право и суверенитет. Штавише, *народни суверенитет* појављује се као савремено промишљање релације економије и политике једнако као што има облик политичког субјективитета, тј. *homo politicus* супротставља се *homo economicus*-у успостављајући нове облике демократије у теорији и пракси. Тако се Фукоова теорија појављује као идеализам рационалности која превазилази идеологију *know-how* или, још прецизније, саморефлексија ума релевантно се реализује кроз друштвени уговор који се узима озбиљно баш као и *право и демократија*, те се тако нови облици идеологизације суидеологизирају техникама управљања (Foucault, 1996).

ПОЛИТИЧКИ РЕАЛИЗАМ И САВРЕМЕНИ ФЕНОМЕНИ БИОПОЛИТИКЕ

Пре свега, Фукоов идеолошки реализам произилази из структуралног увида како проблем није у томе да се односи моћи покушају расточити у утопији савремено транспарентне комуникације, већ да се обезбеде правне норме, баш као и етика, *ethos* који би омогућио да се ове игре моћи реализују уз минимум доминације. Тако се становиште политичког реализма испоставља као политичко-филозофска концепција у којој изузетно релевантну улогу имају *право и етика и субјективитет и демократија* као примерене форме суидеологизирања идеологији као неолиберализму.

У том светлу, Фуко је артикулисао и основе кризе савремености која се наставља и још радикализује у XXI веку, баш као што је, паралелно, упутио и на потенцијале за њено превазилажење. Јер, свеопшта превласт биополитике и њен развој у XXI веку на плану светске политике, међународних односа, бројних савремених дискурса и различитих техника управљања може се ефектно укинути једино кроз теорију и праксу идеолошког реализма која би истовремено ресаурирала *правни поредак*.

Први корак у овом процесу је експликација логике западног биополитичког дискурса који се неретко манифестовао као примена голе силе, тј. реч је о ратовима као тзв. „хуманитарним интервенцијама” у којима је увек на делу борба за опстанак једне популације на рачун друге, тј. ради се о селекцији *права на животи*. Штавише, практично целокупна биополитичка логика почива на основном *бинаризму пријатељ-непријатељ* који се *тако изјаснио као водећи принцип међународне стратегије*, тј. структурално је обележио међународне односе и политику као конститутивни принцип из којег се успоставио режим истине неолиберализма. *Ergo*, реч је о примарној логици из које је произашла де(кон)струкција права и суверенитета чији је финални циљ биолошко уништење идеологије „непријатеља”, те је стога задатак нове политике укидање постојећих дихотомија и успостављање новог међународног система. Превазилажење америчке „изузетности” (*exceptionalism*) управо значи превазилажење онога што Фуко назива „бољом расом” која је произвела биополитички тоталитаризам и бинарни *криптоманихејски наратив о „апсолутном добру” и „апсолутном злу”*.¹⁰

¹⁰ Политичко-филозофски аспекти криптоманихејског дискурса, тј. апсолутизације „добра” и „зла”, анализирани су у Бернштајновом делу (Bernstein, 2005).

Овај бинаризам се, поред осталог, релевантно рефлектовао кроз различите америчке концепције „концерта демократија” (*concert of democracies*), а у најновије време је задобио облик бинарне опозиције између демократије и ауторитаризма, која је заменила некадашњу ароновску опозицију демократија vs. тоталитаризам. *Ergo*, реч је о различитим манифестацијама примарног биополитичког феномена, тј. неолиберализма *per se* који произилази из бинаризма „иријател–неиријател”. Исто тако, овај режим истине промовисао је западноцентрични консензус о политичкој виртуелности у којој превласт има перманентна медијска производња криптополитике, која махом следи из постмодерне продукције стварности.

Штавише, економска криза а затим и мираниска криза – а посебно у савременој Европи – појавиле су се као специфични живи израз биополитичке ексцанзије тј. контроле и регулације, тј. испоставили су се као нови биополитички феномени XXI века кроз које се регулација популације манифестује као дословна замена једне популације другом на одабраним територијама. У циљу, дакле, тоталног управљаштва над простором, али и над временом – трансфер популација једнако као и регулисање економских статуса легитимисани су кроз постмодерни и либерални дискурс о „избеглицама”, који је тако још једном кроз стипулацију хуманитарности смерао у правцу деструкције политичког субјективитета. Релевантан савремени феномен биополитике су и *иолиничка суђења* јер је, наиме, неолиберални облик доктрине о људским правима – као саставни део уништења правног система – обезбедио технике управљања које државнике иреширају као криминалце (Laughland, 2008, стр. 13–66). Штавише, свођење државничких одлука на личне злочине имало је за сврху да укине аспект легалности власти, тј. ово је један од илустративних примера релације између правног интервенционизма, војног интервенционизма и политичког интервенционизма биополитичког дискурса Запада. Ова мрежа дискурса и политичких пракси неолиберализма отворила је тако простор за *дехуманизацију целих народа као изабраних неиријатела*, док се паралелно – као што истиче Фуко – инструментализовало питање безбедности, јер је *механизам иреиња/безбедности изузетно усешна техника ујрављања*.

Следеће, фукоовски *диспозитив безбедности* – у чијем средишту је концепција непрестане претње за целу популацију – у XXI веку најупечатљивије се појавио у облику ширења вируса COVID-19, а последично је велики део мера наметнутих популацијама изнедрио нову димензију биополитичког тоталног управљаштва. Или, још прецизније, контрола и регулација популација манифестовала се не само кроз дословно нарушавање слободе и права, већ, још далекосежније, као *ширење йорука о неиресјаној иреињи*. Тако су се бројни различити аспекти COVID-19 кризе појавили као *релевантна йарагима савременој ујрављања йоулуацијама in toto* и као срж биополитике а посебно кроз перманентно креирање атмосфере *сйраха и борбе за йоли живој уместио за досйојансйвен живој*.

У финалној инстанци, ово се појавило као *мера досйојансйва, демократије и цивилизације биополитичке Зайада*, која је већ претходно створила маркузеовског атомизованог појединца потрошачког друштва и који је сада „еволуирао” у појединца који живи у *йерманенйном сйраку*, чиме је *хобсовска слика свеиша уйойиуњена*. Штавише, чињеница како се већина западних метропола претворила у затворене

тврђаве – услед чега су постале живи израз и Бентамовог „паноптикона” и Фукоових „затвора” – праћена је процесом криминализације сопствених грађана који неретко нису смели ни да их напусте. Тако је *аспект криминализације њроширен на целе њоу-лације*, тј. тако је *неолиберални Запад њрешао у нову фазу њурављања над сојстџвеним њрађанима сџрукџурално њтрансформишући њихове живоџе*.

Штавише, биополитички феномени у настајању – попут нпр. све веће *несџа-шице хране* чак и у западним друштвима које прате све веће промене животних услова – и уопште чињеница како се *храна и вода њојављују као основни ресурси савременосџи* – рефлектују како *свеџ улази у њромену еџоха* (Koljević, 2021) *која реално може означити крај неолиберализма ња биололиџике*, или ће се пак завршити као *џоџалиџарна (само)гесџрукџија*. Јер, наиме, *економска криза*, праћена *миџранџском*, а затим и *здравсџвеном кризом* – и на крају *раџном кризом*, тј. провоцирањем рата у Украјини – представља „*биололиџички крешендо*” после којег ће сасвим извесно следити и спољнополитичке, економске и друштвене промене са бројним и далеко-сежним последицама. Истовремено, треба имати у виду и паралелни биополитички феномен, тј. успостављање *биолобораторџија* у сврху развоја *реалноџ биоџтероризма* јер је реч о транзицији од *биололиџике њрема биоџтехнолоџији биоџтерора*, што се потенцијално појављује и као финални израз *неолибералноџ раџа раса* – а посебно с обзиром на чињеницу како велики део експеримената у овим лабораторијама циља управо на *селекџиоване њоулације*. Штавише, када се продукција здравствених криза разуме као практично синхронизован процес са све већом кризом око хране и елементарних животних услова – које ће се у следећем периоду нпр. посебно рефлектовати у Африци – резултанта биополитике као неолиберализма више није напросто регулација и контрола популација, већ *геџоулација, џџ. релеванџно смањење њоулације у свеџу*.

Паралелно, индивидуализација и тотализација – као два синхронизована модела неолиберализма као биополитике – манифестовала су се у деструкцији целокупних народа и друштава, о чему сведоче све *џоулационе, економске, њолиџичке и здравсџвене кризе* које је Запад произвео у XXI веку. У исти мах, изнова је пак отворено питање хоће ли се *џоџалиџарна њревласџ САД у Еврџи заокружити*, тј. хоће ли на крају ипак уследити „*усџанак евроџских народа*” (Koljević & Fusaro, 2016) и *рађање њолиџичкоџ субџекџивџиџеџа и суверениџеџа*, или је већина европских народа сасвим одустала од слободе и чак од становишта политичког реализма и тако се претворила у практично савршен *обџект њосџџолиџике*.

Или, још прецизније, реч је о структуралној неизвесности хоће ли *савремена ЕУ* – као *par excellence њример неолиберализма, џџ. биололиџике* – *џоџализоваџи* „*евроџски Панџџикон*” или ће ипак уследити *њена џемељна џтрансформација или дисолуџија и афирмација народноџ суверениџеџа*. Ergo, сви биополитички феномени савремености појављују се у структуралној релацији спрам самопрокламованог ексклузивитета Запада, тј. посебно „*изузетџносџи*” САД чије је настојање да легитимизује *џосџџолиџички њоредак* у целој тзв. „међународној заједници”.

Ипак, *Realpolitik* XXI века разобличила је *сисџемску кризу неолибералноџ њурављања* или, још прецизније, *џолиџичке, економске и војне њранице Запада*, *баш као и њеџове реалне домеџе на научноџтехнолоџском џлану*. Штавише, *рођење мулџџџоларноџ*

свећа и транзиција у нову епоху отворили су реалне потенцијале за превазилажење целог сјекара „режима истине” неолиберализма као диолиитике и усостављање олитичког реализма у којем се моћ изражава кроз „минимум доминације” (Фуко), тј. у којем се ствара нови правни поредак. Савремени политичко-филозофски дискурс стога изнова треба да афирмише ојмовне релације дијалога, равноправности, мултиплициитета, заједнице, права, демократије и слободе, баш као и нови етички оквир у којем се реализују олитички субјективитети и оседности народа. Исто тако, изузетно је релевантан Фукоов увид како савремена филозофија у исти мах мора да се усостави и као олитичка и као историјска, тј. како се управо на основу ове релације реализују и слобода и демократија. Тако се, спрам биополитичког неолиберализма Запада, у XXI веку рађа нови политички реализам кроз ново рођење историје, олитике, етике, права у јединственом нормативном обрасцу субјективитета и суверенитета.

Bogdana N. Koljević Griffith¹
Institute for Political Studies
Belgrade (Serbia)

TWENTY-FIRST CENTURY BIOPOLITICS AND POLITICAL REALISM

(Translation *In Extenso*)

Abstract: In this paper we will consider the concept of biopolitics as neoliberalism, i.e., the reflections of the fundamentals of Foucault's theory and its structurally post-political character. The primary goal is to understand how this specific "regime of truth" turns out to be the foundation of the twenty-first century *Realpolitik*, from which Western government techniques derive. Biopolitics relevantly emerges as a process of fragmentation and dissolution of political sovereignty and subjectivity, and, as such, it is exacted through various postmodern and neoliberal forms. They defy a substantial portion of philosophical and legal traditions through politicization of life, the theory, and practices of biopolitics. In the second part of the paper – along with an overview of the contemporary phenomena of biopolitics – we articulate Foucault's position of political realism as a potential answer to political-philosophical challenges on a global scale.

Keywords: biopolitics, neoliberalism, subjectivity, sovereignty, political realism

BIOPOLITICS AS NEOLIBERALISM AND ORIGINATION OF POST-POLITICS

It is, first of all, necessary to keep in mind that in various structural political-philosophical – and by all means equally in foreign policy, sociological and culturological aspects – the twenty-first century has turned out to be particular living proof of the validity of Foucault's understanding of *biopolitics as neoliberalism* and, consequently, origination of *post-politics* and *post-democracy*. Or, more specifically, despite the fact that after Foucault's theory of biopolitics – which in chronological terms was also the original one² – multiple and diverse discourses of biopolitics ensued, all of which were either partial, hence inadequate for the

¹ bogdana.koljevic@ips.ac.rs

² Biopolitics as a philosophical concept was first devised in *The Birth of Biopolitics (Naissance de la biopolitique)*. According to Foucault, biopolitics was established as a paradigm even before, i.e., in his papers such as *Society Must be Defended (Il faut défendre la société)*, *Discipline and Punish*

purpose of a systemic analysis, or not infrequently they themselves stood for a particular expression of the neoliberal order.³ *Ergo*, it is precisely the articulation of biopolitics as neoliberalism that established itself as a suitable interpretative pattern not only for contemporary political philosophy, but also as a consequence for the entire paradigm of the Western world in practice, whose ultimate outcome is a specific form of the twenty-first century *Realpolitik*.

In light of this, we should first bear in mind that, to Foucault, biopolitics, as it turns out, is a “practice of truth” or “regime of truth” that is permanently created and manifests itself through divergent phenomena, although its core is the concept of market and neoliberal economy, from which then follow and are developed *government techniques*, i.e., *governmentality* (*gouvernementalité*), and then all the repercussions which biopolitics has on politics, law and, eventually – *on life and death as a whole*. Next, of utmost relevance is Foucault’s insight into how biopolitics – although it is initially biopower, i.e., power that is exerted over individuals and, in particular, power over the human *body* – it grows and is transformed into biopolitics as *government of entire populations*. What is more, the set of terms *bioassistance-biopolitics-governmentality* emerges as a basis for Foucault’s articulation of how specifically biopolitics turns out to be a *sine qua non* for *post-politics* and antipolitics, which is consequently expressed in the majority of various twenty-first century theories and practices. Or, more precisely, the end of the 20th century and the first two decades of the 21st century bred primarily a number of *neoliberal and postmodern discourses and policies*, mainly in the West. The essence of these, on the one hand, is exerting power over the *body*, and then the *control and regulation of people and entire populations*. In view of this, the fact that Foucault’s political philosophy begins precisely as critique of biopolitics, i.e., as critique of various governance techniques and exercising power,⁴ it turns out to be distinctively significant for the purpose of understanding the contemporary context of the *knowledge–power* relationship.

However, here it is worth noting that Foucault – despite the predominance of *politics of power* – he does not discard the project of Modernism *in toto*, i.e., by insisting that critique is always critique of specific discourses and practices, it relevantly leaves an open horizon for the potentials of a *rational discourse*.⁵ Furthermore, the entire genealogical project by

(*Surveiller et punir*), *The History of Sexuality (L’Histoire de la sexualité)* and *Security, Territory, Population (Sécurité, territoire, population)*.

³ In a nutshell, this is the reason why a wide range of interpretations of biopolitics – starting from Agamben, through to Hardt and Negri and Esposito and Lazzarato – were in fact no longer particularly relevant to the analysis of biopolitics in the twenty-first century (Koljević, 2010; Koljević, 2015). Nevertheless, an exception in this sense are analyses such as the Heller theory, whose book *Biopolitics: The Politics of Body, Race and Nature* certainly holds a prominent position in considerations of the contemporary phenomena of biopolitics – and this specifically of *biopolitics as neoliberalism*.

⁴ Strictly speaking, Foucault’s political philosophy is to the highest degree developed in his works *The Birth of Biopolitics* and *Security, Territory, Population*, although reflecting on the knowledge–power relationship is present in almost all his works, which in relevant terms connects *archaeology of knowledge* and *genealogy of knowledge* (Koljević 2010, Koljević 2015).

⁵ In view of this, e.g., for Habermas’s critique of Foucault, in which he claims that Foucault’s approach is basically nihilistic, i.e., without an option for a rational outcome due to pervasive power, there is no actual foundation in Foucault’s works (Habermas, 1994, p. 994). Additionally, a striking example to what extent Habermas’s interpretation is unfounded is that, with reference to Deleuze,

Foucault actually emerges on its own as an *unfinished project of Modernism*, i.e., as its inherent response to itself and accordingly as an option for an entirely different possibility which asserts the idea of *legitimacy*. In light of this, the majority of standardized interpretation of Foucault not infrequently fail to capture the core element, i.e., that genealogy will first and foremost refer to a *transition from sovereignty to biopolitics as a new discourse of the West*.

What is more, specifically this element in transparent terms demonstrates what is actually missing in post-Foucauldian analyses of biopolitics, i.e., their “void place”, which is at the same time the common denominator for all contemporary theories of biopolitics and neoliberalism: reflecting biopolitics as a *strategic relationship which appears as a process of fragmentation and dissolution of political sovereignty*. Or, even more precisely, it is on the knowledge–power relationship that Foucault emphasizes a special form of knowledge/power, i.e., instrumentalization of the mind which establishes a unique “regime of truth” of neoliberalism and is relative to the destruction of sovereignty *per definitionem*. What is even more relevant since, *ergo*, the destruction of sovereignty appears as an outcome and hence an (un) covered *truth of neoliberalism*, is the fact that the deconstruction of a sovereignty pattern takes the central position in most post-modernist interpretations, as well as in the interpretations of liberalist political theories, so it manifests itself as a *radicalization of biopolitics in new forms*.

The Foucauldian theory of *microphysics of power*, i.e., *capillary power* – which points out that “condition of possibility does not lie [...] in sovereignty” because “*power is the name for a complex strategic situation in certain society*” (Foucault, 1990, p. 106) – does not appear only to be instructive for considerations of the 21st century, but also as a discourse *in medias res* of the concept and practices of biopolitics and neoliberalism. It follows that Foucault’s irreversible contribution to political philosophy does not lie merely in him articulating how an object of power may be both an individual and a class, people and population – all at the same time – instead it is more relevant as an insight into how the transformation of Western theories and political practices refers to *entirely new forms of power that are described by the term governmentality*, whose expansion reaches across the full social spectrum. In this manner, biopolitics presents itself as a power *on the other side of the political* since, namely, through the comprehensive process of governmentality, *individuals’ and populations’ lives are politicized* – while politicization *per definitionem* excludes *political subjectivity*, i.e., it is manifested as the foundation of post-politics. In a new of economy of government, which is exercised as *microphysics of power*, control, and regulation stand for the *total requirements*, i.e., permanently created discourses and practices and, additionally, they in a substantial manner include the *control of time, events, individuality, continuity, and discontinuity, which are therefore created rather than authentic*.⁶

It is especially necessary to draw attention to the fact that Foucault insists on new forms of government “*legal procedures are colonized and the legal system of sovereignty is*

Foucault writes that “it is impressive that someone like Deleuze simply turned to Nietzsche and took him seriously, which he really did” (Foucault, 1994, p. 122).

⁶ Dreyfus and Rabinow rightfully note that in the new forms of power *time* appears in a new manner since control must be permanent and total. Dreyfus and Rabinow at the same time state that “Foucault does not censure the mind but instead demonstrates the functioning of the historic model of rationality. Foucault is inherently rational, which is why he is focused on political production of truth in the modern regimes of power” (Dreyfus & Rabinow, 1983, p. 133).

destroyed” (Foucault, 2003, p. 55), i.e., how biopolitics, as neoliberalism, is exerted specifically as a *power that destroys the legal system*, which the most strikingly seen in the *politics of power* (“relations of power” and “relations of war”). In light of this, Foucault’s interpretation of the inversion of Clausewitz’s formula, i.e., politics of war that is continued with different means, refers to a transformation in the field of government in which *war becomes a code for peace*. Moreover, we may say that if war is a code for peace, i.e., if permanent war is a representative example of a new form of governmentality, then the structural difference between the dominance theory, on the one hand, and the sovereignty theory on the other, manifests itself as a basis for understanding biopolitics as neoliberalism. Similarly, a structural situation in which war becomes a code for peace and annuls both theoretical and political differences between “war” and “peace”, as well as their boundaries, (de)constructing in this manner political subjectivity as a condition for the possibility of sovereignty.

Foucault expressly emphasizes that “such a discourse of the West may be the first historical-philosophical discourse that *opposes the philosophical-legal discourse*. This is a discourse in which truth is a tool for certain victory... it is a strong *mythic discourse*. In its fundamental elements, this discourse is alien to the great tradition of the philosophical-legal discourse. Philosophers and legal experts find it *peculiar and alien* (Foucault, 2003, p. 75). These are the reasons why biopolitics, as neoliberalism, turns out to be merely a potentiality from the Modernism tradition, i.e., exactly like that potentiality which is exacted in contemporary political and social practices and which, as such, dissolves philosophical and legal discourse since it appears as a *(de)construction of subjectivity and sovereignty*. Or, more precisely, the fact that philosophical rationality, just as is the case with the rationality of law, are *per se* always already opposed to any form of instrumentalization of truth, i.e., instrumentalization of knowledge through the politics of power. It manifests their intrinsic subversive potential, as opposed to biopolitics and, at the same time, it is suggestive of the *necessity for a new philosophical-legal discourse pattern in the 21st century*.

In his genealogical analysis Foucault points out that biopolitics, as a new form of governmentality, relevantly relies on a binary structure of thinking, i.e., on a *system of binary oppositions* that are in principle opposed to philosophical critical reflexions which are always already, in structural terms, on the other side of Manichean divisions and absolutizations. Moreover, Foucault points out that the *new discourse of the West* – specifically due to its being binary – *is structurally connected with the war*, i.e., that this discourse divides society in the *binary war as a war of races*. Thus, the racial war appears as a historical-political matter, i.e., “regime of truth”, which is dramatically against philosophical and legal discourses – and it is exerted either as a *West-centric discourse* or through different forms of Eurocentrism (Foucault, 2003, pp. 79–81). In parallel, Foucault also articulates the notion of *anti-history* so as to draw attention to the fact that specifically the *discourse of war is both post-history and anti-history*, although they are both opposed to the actual historical struggle, i.e., *historical truth*. Since, namely, post-history and anti-history bear reference to the biological struggle for life, differences between races, selection and survival of the fittest and affirmation of a “best race” – which precisely turns out to be the most striking paradigm of modern biopolitics.⁷

⁷ After Fukuyama’s well-known declaration of “the end of history” – the purpose of which was exactly to make the “post-historical” position absolute – in certain Western formulations it is still

Thus, a new discourse emerges in the West as both *post-political* and *post-historical* since it instrumentalizes *history and politics*, because it had *previously already instrumentalized the truth* – all this for the purpose of exacting the politics of power, which in turn exacts historical revisionism and dissolves the philosophical-legal framework so as to assert the struggle for bare life,⁸ i.e., so as for biological “*survival*” to be able to manifest itself in various forms. In light of this, it is noted that the majority of contemporary forms of the politics of power – starting from *neo-Nazism and neo-Fascism* – at the same time appear as the power of control *as well as the power of biological regulation*⁹ which literally regulates the processes of birth, death, and life of entire nations.

In parallel, it is a matter of total control of economic processes, i.e., the ultimate goal of contemporary political economy is the regulation of populations in virtually all aspects – especially in terms of economic growth, migrations, and health. Thus, contemporary biopolitics does not primarily govern citizens as legal entities *but*, instead it is more a matter of governmentality over citizens as part of a biomass that is called population. Or, more specifically, given that power exerted over populations relevantly includes controlling and regulating biological processes – birth, death, illness, food, and, living conditions in general – “life presents itself as an exceptional element of power” (Foucault, 2009, pp. 341-370). In these processes, life is politicized and politics is depoliticized, i.e., biopolitics in this manner directly defies the legal order because it is based on the concept of the regulation of life as such. Foucault insists that this transformation of reason – which derives from political economy – just shows that governmentality arises from utilitarianism. Namely, this is a case of crypto-metaphysical turn, i.e., historical existence of utilitarianism as a certain dispositive of knowledge/power which corresponds to the establishing of a market as room for the production of truth *par excellence*. Finally, Foucault articulates that power lies in the production of truth and also that this is “the case in all societies” but “*in Western societies the relationship between power, law, and truth is organized in a particular manner*” (Foucault, 1994, p. 46).

NEW POLITICAL SUBJECTIVITY, KNOWLEDGE, AND DEMOCRACY

Next, Foucault articulates that *racism is literally a revolutionary discourse turned upside down* and that the issue of contemporary governmentality basically cannot be at all separated from the issue of *slavery and freedom per se*. But since to Foucault the *issue of freedom is the first question of politics* (Koljević, 2016) – and the implicit purpose of the

declared and recognised that “*history is reborn*” (Badiou, 2012; Kagan, 2008), but they are just exceptions in these cases.

⁸ Without any dilemma, the concept of *bare life* is the most comprehensively explained in a paper by Agamben (Agamben, 1998), however without a relevantly established relation which it has in the affirmation of *biopolitics via neoliberalism versus the theories and practices of sovereignty*.

⁹ In *The Birth of Biopolitics*, Foucault articulates the history of liberalism as the history of biopolitics, with the ultimate objective to comprehend specifically contemporary forms of biopolitics as neoliberalism. Unlike the analyses presented in *The History of Sexuality*, *History of Madness* and *Discipline and Punish* – in *The Birth of Biopolitics* Foucault presents certain techniques of government over entire populations, focussing especially on their regulation.

entire genealogical project – a relevant consequence of this insight is that what can effectively defy neoliberalism is only *revolutionism in combination with rationality*, i.e., fight for *political subjectivity and sovereignty which has its revolutionary dimension, but also a legal one*, which are seen as *complimentary when in opposition to the instrumentalization of truth, politics, and history*. The beginning of this process is genealogical – and to Foucault, every genealogy is *genealogy of the present*, whose role is to establish relations between “scientific knowledge” and “people’s knowledge”, i.e., between *scientific knowledge and local memories* (Foucault, 2003, p. 105). Moreover, it is specifically the relation between these two segments that stands for a condition for a *new reflection of subjectivity* and politics arranged between the general and the particular, i.e., as understanding that *political subjectivity is relatively democratic and therefore a matter of people, in which there is no room for elitism per se*. Similarly, this is a reverse relationship, i.e., also knowledge itself, which is in turn based, in addition to the generality, on local memories – and both these processes are immanently opposed to biopolitics as neoliberalism. Thus, the genealogical analysis turns out to be a *formation of the mind in politics, science, and history, and in particular emphasizes that knowledge is constitutive to politics*.

This constitutiveness – as well as the establishment of rational politics *en generale* – according to Foucault, arises specifically from the “*revolutionary flow*”, which historically speaking begins with Rousseau and lays a foundation for the concept of sovereignty, equally as it establishes legitimacy of the idea of state. Namely, unlike the “*utilitarian flow*”, which is based on state policies rather than law, i.e., on usability as a decisive element – which Foucault primarily articulates as a “*matter of British radicalism*” (Foucault, 2010, pp. 58-70) – “*revolutionary flow*” articulates an entirely different *relation of philosophy, law, and politics*, in which *general will* deriving from social agreements is emphasized. Or, even more precisely, while in the event of biopolitical governmentality techniques stemming from utilitarianism, it is a matter of relevant transactional relations that divide the sphere of the politics of power and intervention and the sphere of an individual, in revolutionary flow of thinking and practices, freedom appears as legal freedom rather than merely an ostensible independence from the structures of power of those who are governed. Additionally, this specific exertion of utilitarianism as biopolitics gradually began imposing prevalence of the concepts such as “*species*” and “*populations*”, i.e., the neoliberal “*regime of truth*” *established in relation to the prevalence of these categories over legal categories*.

Reaffirmation of legal categories as well as, in parallel, of the relation between law and freedom, demonstrates how, *ergo*, the *politics of power* may be exerted in an entirely different manner, i.e., as *political subjectivity* and also how *philosophy of power may appear as philosophy of freedom*. Accordingly, the fact that, to Foucault, power always already appears as a constitutive element of politics, actually makes room for the position of *political realism*. Since, namely, the genealogical analysis incorporates the Hegelian position of self-reflection in the field of knowledge and in the political field, i.e., Foucauldian *homo politicus* is in parallel also established *through a specific “battle of recognition”, in which freedom is won*.

At the same time, even Foucault’s critique of “*rationalization*”, i.e., conceptualization of the specific mind which defies it, corresponds to a relevant extent to the Hegelian relation between the “*reason*” and the “*mind*”. Namely, Foucault’s mind is set as the field of a strategy of genealogy and research, i.e., it itself turns out to be the logic of strategy which

is permanently created by genealogy. What is more, this element is complimentary to the fact that knowledge – as a structural segment of power – stems from actual social battles, and also that this specifically is the process of creation of political subjectivity. In light of this, in his review of Western societies, Foucault points out that “today’s task to refuse who we are [...] must be imagined and built on what we could have been [...] in order to free ourselves of individualization and of totalization of the contemporary structures of power [...] We must promote the *new forms of subjectivity*” (Foucault, 1983, p. 216). In this manner, new politics is articulated versus the neoliberal and postmodernist individualism, equally as is the case with the opposition to totalization of biopolitics, so Foucault notes that establishing a new discourse is at the same time *both a political and ethical and social and philosophical task*, because the stake is precisely *the birth of philosophy, ethics, and politics* through a specific discourse of political rationalism, which would illustrate an entirely different approach to an individual, the state and its institutions. *This new subjectivity in parallel turns out to be a new discourse of power, i.e., the power of freedom as opposed to biopolitics which arises from the revolutionary course of thinking and practices and accordingly it defies neoliberal structures.*

Even more precisely, *political subjectivity stands up against the concept of politics as a permanent war* and therefore it is, *inter alia*, also confronted with a *crypto-humanitarian rhetoric which, is a common form of contemporary biopolitics*, i.e., depoliticization which, by making room for the “humanitarian”, *effectively removes the political*. In parallel, political subjectivity also defies *predominance of economism* because the specific time in which economy becomes self-sufficient is the time when predominance of the market is established, which as a consequence allows economy to turn against sovereignty. Moreover, this is about opposition to the fundamentals of neoliberalism, which promotes society as room for market relations and overall economization, just as it, on the other hand, governs contemporary biopolitical wars. Thus, Foucault articulates that for the purpose of “governing life and survival, many wars have been waged and many may still be waged [...] Now, survival is not legal survival of sovereignty but *biological survival of a certain population*” (Foucault, 2003, p. 44).

Foucault’s critical normativism in this manner appears as a relevant consequence of the genealogical project, i.e., what follows from the critique of biopolitics as neoliberalism is a potential of *politics of the mind and sovereignty*, which reaffirms ethical and philosophical subjectivity in the form of specific *still unexacted modernism in politics* (Fraser, 1994, p. 193). In view of this, one should keep in mind how in this case – unlike utilitarian flow, which is driven by the instrumental reason – it re-establishes the importance of the concept of political society based on *social agreement* (Burchell *et al.*, 1991, p. 19), from which law and sovereignty are restored at the same time. Furthermore, *people’s sovereignty* appears as a contemporary contemplation of the relationship between economy and politics equally as it has the form of political subjectivity, i.e., *homo politicus* opposes *homo economicus*, and does so by establishing *new forms of democracy in theory and practice*. Foucault’s theory thus appears as *optimism of rationality that exceeds utilitarianism of know-how* or, more precisely, self-reflection of the mind is relevantly exacted through social agreement, which is taken seriously just as is the case with *law and democracy*, so, in this manner, *new forms of politicization defy the governance techniques* (Foucault, 1996).

POLITICAL REALISM AND CONTEMPORARY PHENOMENA OF BIOPOLITICS

First and foremost, Foucault's *political realism* arises from a structural insight into how the issue is not about an attempt to disassemble the relations of power in a utopia of perfectly transparent communication, it is rather about ensuring legal norms, just like ethics, *ethos*, which would allow for all these power games of power to be *exerted with a minimum of domination*. Thus, the position of political realism turns out to be a political-philosophical concept, in which an exceptionally relevant role play *and law and ethics and subjectivity and democracy, as the appropriate forms of defying biopolitics as neoliberalism*.

In this respect, Foucault also articulates the fundamentals of the crisis of contemporaneity, which even more radically proceeds in the 21st century, just as, in parallel, he indicates the potentials for conquering it. Because general predominance of biopolitics and its development in the 21st century in the area of world politics, international relations, numerous contemporary discourses, and various governance techniques, may effectively be terminated only through the *theory and practice of political realism*, which would at the same time *restore the legal order*.

The first step in this process is an explication of logic of the Western biopolitical discourse, which has not infrequently manifested itself as the use of brute force, i.e., this is about wars as the so called "*humanitarian interventions*" in which what is at stake is always one population fighting for mere survival against the other population, i.e., it is about the *selection of the right to life*. Moreover, virtually entire biopolitical logic relies on the fundamental *friend-enemy binarism, which has thus turned out to be the leading principle of the international strategy*, i.e., it has in structural terms marked international relations and politics as a constitutive principle from which the regime of truth of neoliberalism was established. *Ergo*, this is about the primary logic from which derived a (de)construction of law and sovereignty, whose ultimate goal is biological destruction of the "*enemy*" *population*, and it is therefore a task of this new politics to abolish the existing dichotomies and to establish a new international system. Overcoming American exceptionalism specifically means overcoming what Foucault calls a "*better race*" that produced biopolitical totalitarianism and a *binary crypto-Manichean narrative of "absolute good" and "absolute evil"*.¹⁰

This binarism, *inter alia*, relevantly reflected itself through various American concepts of the "*concert of democracies*" and has recently acquired the form of a binary opposition between *democracy and authoritarianism*, which replaced the once Aronian opposition of democracy vs. totalitarianism. *Ergo*, this is about various manifestations of the primary biopolitical phenomenon, i.e., neoliberalism *per se* which derives from the "*friend-enemy*" *binarism*. Similarly, this regime of truth promoted the West-centric consensus on political virtuality, in which predominance is held by the permanent media production of crypto-politics, which is mainly a continuation of postmodern production of reality.

Moreover, *the economic crisis*, followed by *the migrant crisis* – especially in contemporary Europe – appeared as a specific living expression of *biopolitical expansion, i.e., control*

¹⁰ Political-philosophical aspects of the crypto-Manichean discourse, i.e., absolutization of "good" and "evil" were analyzed by Bernstein (Bernstein, 2005).

and regulation, i.e., they turned out to be new twenty-first century political phenomena, through which the regulation of population manifests itself as a literal replacement of one population with another in selected territories. Therefore, for the purpose of total governmentality over a region, but over time as well – the transfer of populations, equally as the regulation of economic statuses, were legitimized through the postmodern and liberal discourse of “refugees” and thus once more through the stipulation of humanitarianism, directed towards the destruction of political subjectivity. A relevant contemporary phenomenon of biopolitics refers to *political trials* since, the neoliberal form of doctrine of human rights – as an integral part of destruction of the legal system – has ensured the governance techniques which *treat statesmen as criminals* (Laughland, 2008, pp. 13–66). What is more, reducing statesmen’s decisions to personal crimes served the purpose of abolishing the aspect of legality of authorities, i.e., this is one of the illustrative examples of the relationship between legal interventionism, military interventionism, and political interventionism of the Western biopolitical discourse. Such convolution of discourses and political practices of neoliberalism has in this manner made room for *dehumanization of entire peoples as selected enemies*, whereas in parallel – as pointed out by Foucault – the issue of safety was instrumentalized, since the *threat/safety mechanism is an extremely successful governance technique*.

Next, the Foucauldian *safety discourse* – the core of which is the concept of a continuous threat to the entire population – has seen its most notable manifestation in the 21st century, in the form of the spreading of the COVID-19 virus that consequently led to a large number of measures being imposed on populations, which gave rise to a new dimension of biopolitical total governmentality. Or, more precisely, the control and regulation of populations manifested itself not only literally through the violation of freedom and law but, with far-reaching consequences, as the *dissemination of messages of a continuous threat*. Thus, various aspects of the COVID-19 crisis were generated as a *relevant paradigm of modern governance of populations in toto* and as the essence of biopolitics, and in particular through permanently creating the atmosphere of *fear and struggle for bare life rather than a dignified life*.

Ultimately, this actually appeared as a *measure of dignity, democracy, and civilization of Western biopolitics*, which had previously created a Marcusean atomised individual in a consumer society, with this individual now “evolving” to an individual who lives in *permanent fear*, with which the *Hobbesian image of the world has become complete*. Furthermore, the fact that the majority of Western metropolises turned into sealed fortresses – as a result of which they became a living expression of Bentham’s “panopticon” and Foucault’s “prison” – which was accompanied by a process of criminalization of own citizens who not infrequently were not allowed to leave the cities. Thus, the *aspect of criminalization was extended to entire populations*, i.e., thus the *neoliberal West moved on to a new stage of government over its own citizens by transforming their lives in structural terms*.

Additionally, biopolitical phenomena in the making – such as ever-more present *shortages of food*, even in Western societies, that go hand in hand with ever-more substantial changes in living conditions – and the general fact that *food and water have established themselves as elementary resources of contemporaneity*, are a reflection of *the world stepping into a change of epoch* (Koljević, 2021), which in actual terms may signify *the end of neoliberalism via biopolitics*, or perhaps they will end up as *totalitarian (self-)destruction*. In fact, *the economic crisis*,

accompanied by *the migrant crisis* and then *the health crisis* – and eventually *the war crisis*, i.e., the provoked war in Ukraine – represents a “*biopolitical crescendo*” after which foreign policy, economic, and social changes will very likely follow, with numerous and far-reaching consequences. At the same time, one should keep in mind that a parallel biopolitical phenomenon, i.e., the establishment of *biolaboratories* for the purpose of creating *actual bioterrorism* because this is a case of transition from *biopolitics to the biotechnology of bioterror*, which potentially emerges as the ultimate expression of the *neoliberal war of races* – in particular given the fact that a major part of experiments in these laboratories is directed specifically towards those *selected populations*. Additionally, once the production of health crises is understood as an actually synchronized process, with an increasingly stronger food crisis and that of basic living conditions – that will occur in the period to come, especially in Africa – the product of biopolitics as neoliberalism is no longer merely the regulation and control of populations but, instead, *depopulation, i.e., relevant reduction in the world population*.

In parallel, individualization and totalization – as two synchronized models of neoliberalism as biopolitics – have manifested themselves in the destruction of entire peoples and societies, evidence of which are all *population, economic, political, and health crises* produced by the West in the 21st century. At the same time, the issue is reopened of whether the *totalitarian dominance of the U.S. in Europe will go full circle*, i.e., whether eventually there will be an “*uprisal of European peoples*” (Koljević & Fusaro, 2016) and *the birth of political subjectivity and sovereignty*, or whether the majority of European peoples has completely given up on freedom and even on the position of political realism and thus basically turned themselves into a perfect *object of post-politics*.

More precisely, the matter here is a structural uncertainty of whether the *contemporary EU* – as a *par excellence example of neoliberalism, i.e., biopolitics* – will *totalize the “European Panopticon”* or whether *its thorough transformation or dissolution and affirmation of peoples’ sovereignty* will ensue after all. *Ergo*, all biopolitical phenomena of contemporaneity appear in a structural relation versus the self-proclaimed exclusivity of the West, i.e., especially “*exceptionalism*” of the U.S., which strives to legitimize *the post-political order* in the entire so called “international community”.

Still, twenty-first century *Realpolitik* has exposed *the systemic crisis of neoliberal governance* or, even more precisely, *of political, economic, and military borders of the West, just as is the case with its actual reach in the fields of science and technology*. What is more, *the birth of a multipolar world* and transition to a *new era* have made room for real potentials for overcoming the full range of the “*regime of truth*” of neoliberalism as biopolitics and *establishing political realism* in which power is expressed via “a minimum of domination” (Foucault), i.e., in which a new *legal order is established*. Therefore, a perfect political-philosophical discourse should re-assert the *conceptional relations of dialogue, equality, multiplicity, community, law, democracy, and freedom*, just like a new ethical framework in which *political subjectivities and special features of peoples* are exacted. Similarly, of extreme relevance is Foucault’s insight on how *contemporary philosophy at the same time needs to establish itself both as political and historical, i.e., how specifically on the basis of this relation both freedom and democracy are realized*. Thus, by way of opposition to Western neoliberalism, new political realism was born in the 21st century through *the rebirth of history, politics, ethics, law in a unique normative pattern of subjectivity and sovereignty*.

REFERENCES/ЛИТЕРАТУРА:

- Badiou, A. (2012). *The Rebirth of History: Times of Riots and Uprisings*. New York: Verso.
- Bernstein, R. (2005). *The Abuse of Evil: The Corruption of Politics and Religion since 9/11*. New York: Polity Press.
- Burchell, G., Gordon, C., Miller, P. ed. (1991). *The Foucault Effect*. The University of Chicago Press: Chicago.
- Dreyfus, H., Rabinow, P. ed. (1983). *Beyond Structuralism and Hermeneutics*. Chicago: University of Chicago Press.
- Foucault, M. (1983). Subject and Power. In H. Dreyfus, P. Rabinow (Eds). *Beyond Structuralism and Hermeneutics*. Chicago: University of Chicago Press.
- Foucault, M. (1990). *The History of Sexuality*, vol.1. New York: Random House.
- Foucault, M. (1994). Two Lectures. In: *Critique and Power*. ed. Kelly, M., Cambridge: The MIT Press.
- Foucault, M. (1998). The Ethics of Care. In P. Rabinow (Ed). *Ethics: Subjectivity and Truth*. New York: The New Press.
- Foucault, M. (2003). *Society Must Be Defended*. New York: Picador.
- Foucault, M. (2009). *Security, territory, population*. New York: Palgrave.
- Foucault, M. (2010). *The Birth of Biopolitics*. New York: Palgrave.
- Habermas, J. (1994). The Critique of Reason as an Unmasking of the Human Sciences: Michel Foucault. In M. Kelly (Ed.): *Critique and Power*. Cambridge: The MIT Press.
- Kagan, R. (2009). *The Return of History and the End of Dreams*. New York: Vintage.
- Koljević, B. (2010). *Biopolitics and Political Subjectivity*. Beograd: Službeni glasnik. [In Serbian]
- Koljević, B. (2015). *Biopolitics and Contemporary World*. Beograd: Zavod za udžbenike [In Serbian].
- Koljević, B., Fusaro, D., (2016). *The Rise of European Peoples*. Beograd: Filip Višnjić. [In Serbian]
- Koljević, B. (2016). *Twenty-First Century Biopolitics*. Frankfurt am Main: Peter Lang International Publishing.
- Koljević Griffith, B. (2021). *Transition of Epoch and the West at the Crossroads*. Beograd: Catena Mundi, Institut za političke studije [In Serbian].
- Laughland, J. (2008). *A History of Political Trials*. Oxford: Peter Lang International Publishing.